

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЧНИЙ
КАФЕДРА СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан
факультету

філологічного

Бондаренко І.С.

(підпис)

« » _____ 2023

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалавра
денної (очної) форми здобуття освіти
спеціальності 035 - філологія
035.033 - Слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська;
освітньо-професійна програма:
Слов'янський переклад та міжкультурна комунікація

Укладач: Павленко І.Я., д.філол.н., проф., зав.кафедри слов'янської філології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри слов'янської
філології
Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.
Завідувач
кафедри
Павленко І.Я.
(підпис)

(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
філологічного факультету
Протокол № 1 від "05" 08 2023
р.
Голова науково-методичної ради
факультету
Мацегора І.Л.
(підпис)

(ініціали,
прізвище)

Погоджено
з гарантом освітньої програми

Мацегора І. Л.

(підпис) (ініціали, прізвище)

2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 03 – гуманітарні науки	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл дисциплін Цикл професійної підготовки освітньої програми	
Спеціальність 035 - філологія	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1 -й	-й
Освітньо-професійна програма Основи міжкультурних комунікацій	Змістових модулів – 4	Лекції	
		14 год.	год.
		Практичні	
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	14 год.	год.
		Самостійна робота	
		62 год.	год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи міжкультурних комунікацій» є формування знань про міжкультурну комунікацію, її роль у глобалізованому світі, основні типи та моделі міжкультурної комунікації.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи міжкультурних комунікацій» є:

- навчання основам теорії міжкультурних комунікацій;
- ознайомлення із основними типами та формами міжкультурної комунікації
- формування фахових компетентностей майбутніх перекладачів;
- теоретична підготовка до організації та проведення успішного спілкування представників різних культур на міжособистісному та корпоративному рівні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Усне опитування, реферати, есе
ЗК 9 Здатність спілкуватися іноземною мовою.	Усне опитування, реферати, есе
ЗК 11 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	Порівняльний аналіз культур, есе.
СК 2 Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.	Усне опитування, реферати, есе. Реферат та презентація з типології форм невербальної комунікації
СК 6 Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мову, що вивчається, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.	Співбесіди, аналіз ситуацій. Моделювання ситуацій. Есе на тему: «Національні стереотипи в одному із творів сучасної української літератури» Есе «Національні стереотипи в одному із творів сучасної польської літератури». Порівняльний аналіз культур.
СК 12 Здатність до організації ділової комунікації.	Створення колективного залікового проєкту

Міждисциплінарні зв'язки.

«Основи міжкультурних комунікацій» є пропедевтичним курсом, логічним продовженням якого є дисципліни, що вивчатимуться в інших семестрах - «Теорія комунікації», «Стратегії міжкультурних комунікацій» та «Слов'янські міжкультурні комунікації». Курс «Основи міжкультурних комунікацій» вивчається одночасно з дисциплінами «Українська мова ділового спілкування», «Польська мова», «Іноземна мова» і спирається на широку лінгвістичну підготовку здобувачів освіти.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міжкультурна комунікація як галузь наукового знання і навчальна дисципліна

Тема 1. Міжкультурна комунікація як наука. Сутність, об'єкт і предмет МК. Основні категорії міжкультурної комунікації. Становлення міжкультурної комунікації як науки та навчальної дисципліни. Міжкультурна комунікація в системі наук.

Змістовий модуль 2. Картини світу і концептосфера нації

Зміст. Картина світу як віддзеркалення свідомості. Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу. Ціннісна картина світу. Національні

цінності. Мінливість ціннісних концептів. Часова і просторова картини світу. Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах. Простір у різних культурах.

Змістовий модуль 3. Вербальна та невербальна комунікація

Зміст. Вербальне вираження національної культури. Сутність вербальної комунікації. Звуковий аспект мови. Лексика і фразеологія. Лексична конотація в мовних культурах. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання. Невербальне вираження національних особливостей. Сутність, основні види і функції невербальної комунікації. Мовчання як форма комунікації. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації. Зовнішній вигляд і одяг. Мова тіла. Паралінгвальні засоби комунікації. Проксеміка.

Змістовий модуль 4. Комунікативні перешкоди та шляхи їх подолання в процесі міжкультурної комунікації

Зміст. Проблеми міжкультурного розуміння співрозмовників. Комунікативна асиметрія. Подолання культурних стереотипів та міжкультурних перешкод. Міжкультурна взаємодія. Ввічливість та толерантність. Принципи толерантності у мультикультурному світі.

4. Структура навчальної дисципліни

5. Теми лекційних занять

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів			
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Практичні				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів	
				о/д. ф.	з/дист. ф.	о/д. ф.	з/дист. ф.						о/д. ф.
1	2	3		4	5	6	7	8	9	10	11	12	
		о/д. ф.	з /дист. ф.										
1	15	20		6		2		12		5	10	15	
2	15	20		2		4		14		5	10	15	
3	15	20		4		4		12		5	10	15	
4	15	30		2		4		24		5	10	15	
Усього за змістові модулі	60	90		14		14		62				60	
Підсумковий семестровий контроль залік	30							30	30			40	
Загалом				90								100	

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д. ф.	з/дист. ф.
1	2	3	4
1	Міжкультурна комунікація як наука. Сутність, об'єкт і предмет МК. ...	2...	...
2	Основні категорії міжкультурної комунікації.	2	
3	Становлення міжкультурної комунікації як науки • Міжкультурна комунікація в системі наук.	2	
4	Картина світу як віддзеркалення свідомості. . Мовна картина світу. Концептуальна картина світу. Чинники відмінностей між мовними і концептуальними картинами світу	2	
5	Вербальне вираження національної культури	2	
6	Невербальне вираження національних особливостей. Сутність, основні види і функції невербальної комунікації. Мовчання як форма комунікації . Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації	2	
7	Проблеми міжкультурного розуміння співрозмовників.	2	
Разом		...14	...

6. Теми практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Міжкультурна комунікація як галузь наукового знання і навчальна дисципліна	...1	...
2	Ціннісна картина світу. Національні цінності. Мінливість ціннісних концептів.	2	
3	Часова і просторова картини світу. Розподіл часу в різних культурах. Сприйняття часу в різних культурах Простір у різних культурах	3	
4	Сутність вербальної комунікації. Звуковий аспект мови. Лексика і фразеологія	4	
5	Лексична конотація в мовних культурах. Внутрішня форма слова. Міжмовні омоніми. Безеквівалентна лексика і фонові знання	5	
6	Зовнішній вигляд і одяг. Мова тіла. Паралінгвальні засоби комунікації Проксеміка	6	
7	Комунікативна асиметрія. Подолання культурних стереотипів та міжкультурних перешкод	7	
Разом		14...	...

7.

8. Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання – Опитування за планом заняття	Питання для підготовки: 1. Чому необхідна така наука, як теорія міжкультурної комунікації? 2. Із чим пов'язана поява й розвиток теорії міжкультурної комунікації як науки? 3. Які завдання ставилися перед теорією міжкультурної комунікації на початку її розвитку? 4. Хто й коли ввів термін "міжкультурна комунікація"? 5. Із чим пов'язане становлення	Чіткість та точність відповідей, вміння думати та аналізувати	5

		міжкультурної комунікації як науки в Україні? 6. Чи необхідна спеціальна підготовка до участі в міжкультурній комунікації?		
	Практичне завдання – Порівняльний аналіз уявлень про «своїх» та «інших».	Есе (3-4 сторінки 14 кеглем, інтервал 1,5)	Розуміння теми, вміння аналізувати та проводити зіставний аналіз, логіка викладу матеріалу.	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			20
2	<i>Тестування у СЕЗН ЗНУ на платформі Moodle</i>	Питання відповідно до програми.	Точність відповідей, характер засвоєння теоретичного матеріалу і розуміння шляхів і методів його застосування на практиці	5
	Завдання – Охарактеризувати культуру України та культуру Польщі за параметрами, визначеними Е.Холлом, Г.Хофстеде.	Вимоги до виконання та оформлення. Ознайомлення з роботами Е.Холла та Г.Хофстеде, характеристика культури України і Польщі за визначеними параметрами, порівняльний аналіз культур за двома шкалами. Письмова робота з двох розділів, по 3-5 сторінок кожний.	Розуміння матеріалу, вдумливе ставлення до нього, уміння мислити, аналізувати, зіставляти, аргументувати.	10
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2	15
...3	... Опитування за планом практичного заняття	1.1. Основні види і функції невербалики. 1.2. Проксеміка, хронеміка. 1.3. Міжкультурні відмінності невербальних кодів комунікації;	Чіткість та точність відповідей, вміння думати та аналізувати, працювати з рекомендованою літературою	...5

		паралінгвальні засоби комунікації. 1.4. Мовчання як форма комунікації. ...		
	Реферат та презентація з типології форм невербальної комунікації	Кінесика Окулесика Проксеміка Такесика Паравербаліка Реферат 5-7 ст., презентація– 8-10 слайдів.	Глибина, повнота і логічність викладу, аргументованість, відповідність прикладів матеріалу, вміння презентації матеріалу.	10
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	<i>Тестування у СЕЗН Moodle ЗНУ</i>	Питання та завдання відповідно до програми	... Точність відповідей, характер засвоєння теоретичного матеріалу і розуміння шляхів і методів його застосування на практиці	5
	Національні стереотипи в одному із творів сучасної польської / української літератури	Есе обсягом 6-7 сторінок 14 кеглем , інтервал 1,5	Уміння екстраполювати знання теорії на конкретні ситуації задля їх аналізу, вміння чітко висловлювати думки та аргументувати їх, вдумливе ставлення до тексту та його інтерпретації	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	1	15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

** Цей розділ у формі таблиці можна оформити на аркуші альбомної орієнтації.*

8. Підсумковий семестровий контроль**

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5

Залік	Теоретичне завдання	Тестування у СЕЗН ЗНУ на платформі moodle	Точність відповідей, орієнтація у теоретичних та прикладних аспектах основ міжкультурних комунікацій	20
	Практичне завдання	Підготовка колективного проекту з моделювання й аналізу ситуацій міжкультурної комунікації	Рівень організації та співпраці під час колективної роботи, вміння застосувати на практиці набуті знання, креативність та вміння знаходити оптимальні варіанти	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

*** Цей розділ у формі таблиці можна також оформити на аркуші альбомної орієнтації.*

9. Рекомендована література

Основна:

1. Загороднова В. Ф. Основи міжкультурної комунікації : навч. посібник. Бердянськ : БДПУ, 2018. 314 с.
2. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура : лекції / Н. І. Зражевська. – Черкаси, 2006. – 171 с.
3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 288 с. (Серія «Альма-матер»).
4. Різун В. В. Теорія масової комунікації / В. В. Різун. – Київ : Видавничий центр "Просвіта", 2008. – 260

Додаткова:

1. Аджемоглу Дарон, Робінсон Джеймс. Чому нації занепадають / пер. з англ. Олександра Дем'янчука. Київ : Наш формат, 2017. 440 с.
2. Бацевич, Флорій Сергійович. **Словник термінів міжкультурної комунікації** / Ф. С. Бацевич; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Київ: Довіра, **2007**. – 205 с.
3. Захарчук Н. В. Проблема культури та міжкультурної комунікації у філософсько-соціологічному аспекті / Н. В. Захарчук // Вісник НТТУ "КПІ": Філософія. Психологія. Педагогіка. – 2008. – № 3. – С. 174–177.
4. Habermas J. The Theory of Communicative Action / J. Habermas. –Lnd. : Heineman, 1984.
5. McLuhan M. Laws of media / М. McLuhan, Е. McLuhan. – Toronto, etc., 1988. – 252 p.

6. McLuhan M. Understanding media / M. McLuhan. – N. Y., 1964. – 364
7. Nelson J. Hypertext and Hypermedia / J. Nelson. – N. Y. ; London ; San Diego ; Tokio ; Toronto ; Sydney, 1990. – 263 p.
8. Parsons T. The structure of social action / T. Parsons. – N. Y. : McGraw-Hill, 1937.
9. Toffler A. Previews premises: An interview with the author of "Future shoe" and "Third wave" / A. Toffler. – N. Y. : W. Morrow, 1983. – 230 p.
10. Thompson Ed. Media and Cultural Regulation / Ed. Thompson. – L. etc : Sage : Open University, 1997. – 248 p.

Електронні ресурси:

1. Електронна бібліотека "Культура України". – Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua/node/1380>.
2. Український Центр культурних досліджень. – Режим доступу : <http://uckd.org>.
3. Культура та комунікація [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=4100>.
4. Слющинський Б. В. Міжетнічні культурні комунікації як фактор побудови громадянського суспільства в сучасній Україні [Електронний ресурс] / Б. В. Слющинський. – Режим доступу : www.edportal.org.ua/books/Conference_2005/Slyushchiskiy.
5. Communication Studies Resources. – Access mode : <http://www.communicationstudies.co>